

Een vuistregel maakt direct duidelijk waarom veel veehouders momenteel kritisch kijken naar de jongveebezetting op hun bedrijf. Drie kalveren minder aanhouden betekent één koe meer melken binnen de bestaande fosfaatruimte. Uitbesteden van de opfok is een optie, maar op een groot aantal bedrijven is al heel veel te winnen met optimaliseren van het jongvee-management. Te oordelen naar de cijfers heeft de ontwikkeling daarin de laatste jaren stilgestaan.

tekst **Wichert Koopman**

Aankondiging fosfaatrechten prikkelt vee

Drie pinken minder

Een goedkope verzekeringspremie en een mooi spaarpotje. Zo beschouwden veel melkveehouders tot voor kort het extra koppeltje vaarskalveren dat ze jaarlijks aanhielden zonder het direct nodig te hebben. De herfstkuil moest ook op en verkopen kon altijd nog...

De aangekondigde invoering van een stelsel voor fosfaatrechten zorgde in korte tijd voor een omslag in deze benadering. Vic Boeren, adviseur financieel management bij DLV, spreekt de laatste maanden

bijna dagelijks met ondernemers over strategische keuzes ten aanzien van de jongveeopfok. 'Elke melkveehouder waar ik kom, begint erover', vertelt hij. 'Minder jongvee houden is een voor de hand liggende maatregel om binnen de bestaande fosfaatruimte meer koeien te kunnen melken', stelt de adviseur en verklaart daarmee de sterk toenemende aandacht voor de jongveebezetting. 'Drie stuks jongvee produceren ongeveer net zo veel fosfaat als één melkkoe', geeft hij

aan. En als het gaat om ruwvoerbehoefte, hanteert de adviseur de vuistregel dat deze drie stuks jongvee zelfs iets meer nodig hebben dan één melkkoe. 'Nu de veebezetting op veel bedrijven toeneemt en voer duurder is geworden, is dit een ander argument voor ondernemers om nog eens te rekenen aan het jongvee.'

Groot effect afkalfleeftijd

Henk van Dijk, medewerker bedrijfsadvies bij Flynth Accountants en Adviseurs, zette voor Veeteelt cijfers over de jongveeopfok op een rij van ongeveer duizend melkveebedrijven over de jaren 2011 tot en met 2014 (tabel 1).

'Veel vooruitgang is er de laatste jaren niet geboekt. De uitvalspercentages lijken zelfs nog iets toegenomen', constateert Van Dijk. Ongeveer tien procent van de kalveren sterft binnen veertien dagen en

Tabel 1 – Ontwikkeling technische kengetallen jongveeopfok in de jaren 2011 tot en met 2014 (bron: Flynth)

	2011	2012	2013	2014
jongvee per 10 melkkoeien (stuks)	7,16	7,13	7,11	7,41
gestorven kalveren < 14 dagen (%)	9,4	9,6	10,2	10,0
gestorven kalveren < 1 jaar (%)	11,4	11,7	12,7	12,5
afkalfleeftijd vaarzen (maand)	26,1	26,0	26,2	25,9

houders om kritisch te kijken naar jongveeopfok is één melkkoe meer

nog eens twee procent voor het eerste levensjaar. De afkalfleeftijd van de vaarzen schommelt al jaren rond de 26 maanden. In de cijfers is ook duidelijk te zien dat veehouders in 2014 anticipeerden op het einde van de quoteringsperiode door meer jongvee aan te houden.

Volgens Vic Boeren kan op een groot aantal bedrijven nog veel fosfaatruimte worden gewonnen door verbetering van het jongveemanagement. 'Als de gemiddelde afkalfleeftijd van de vaarzen daalt van 26 naar 24 maanden, scheelt dat op een bedrijf met 100 koeien bij een vervangings-

percentage van dertig al tien stuks jongvee', zo rekent hij voor. 'Daarbij daalt ook nog eens de kostprijs van de opfok sterk, want juist in de laatste twee maanden vreten de hoogdrachtige pinken veel.'

Jonge vaarzen, veel melk

De cijfers van Flynth ondersteunen de redenering van de adviseur van DLV. In tabel 2 zijn de resultaten over 2013 vergeleken van bedrijven waar de vaarzen gemiddeld een lage en een hoge leeftijd hebben bij de eerste keer afkalven. De bedrijven waar de vaarzen relatief jong afkalven, kenmerken zich door een hogere melkproductie per hectare. 'Een logische verklaring is dat deze veehouders krap in hun ruwvoer zitten en er daardoor bewuster mee omgaan', stelt analist Henk van Dijk. Door de kortere opfokperiode loopt er op de bedrijven waar de vaarzen

Tabel 2 – Technische en financiële resultaten bij lage, gemiddelde en hoge afkalfleeftijd van de vaarzen (alva) in 2013 (bron: Flynth)

	10% laagste alva	gemiddeld	10% hoogste alva
aantal bedrijven	110	1045	99
afkalfleeftijd (maanden)	23,9	26,2	30,0
vervanging melkkoeien (% per jaar)	25,7	25,4	23,6
leeftijd bij afvoer (maanden)	65,4	67,8	73,1
levensproductie afvoer (kg melk/koe)	29.741	28.550	26.061
meetmelk per koe (kg melk/jaar)	9.146	8.791	7.803
meetmelk per hectare (kg melk/ha)	19.021	16.770	13.518
jongvee per 10 melkkoeien (stuks)	6,72	7,26	7,73
saldo per koe (euro)	3.662	3.525	3.120

Groei tot spenen bepaalt ontwikkeling organen en uierweefsel

Dat de groei van een kalf in de eerste weken van haar leven sterk bepalend is voor de melkproductie als vaars, is in een groot aantal studies wetenschappelijk aangetoond. 'Maar we hebben nog onvoldoende inzicht in hoe dit precies werkt', vertelt Harma Berends, onderzoeker bij Trouw Nutrition. Het moederbedrijf van de producent van onder andere Sprayfo-kalvermelk investeert veel in onderzoek naar de relatie tussen de voeding van jonge dieren en hun latere prestaties.

In een recent onderzoek dat Trouw Nutrition uitvoerde in samenwerking met de Amerikaanse universiteit van Cornell werd de ontwikkeling van twee groepen kalveren vergeleken. De ene groep kreeg in de opfokperiode in totaal 33 kilo melkpoeder, terwijl de andere groep met

70 kilo poeder op een veel hoger niveau werd gevoerd. De tweede groep bleek na 54 dagen niet alleen meer dan twee keer zo snel gegroeid, maar had ook nog eens veel grotere organen, zelfs als dit wordt uitgedrukt als een percentage van het lichaamsgewicht.

Ook het verschil in ontwikkeling van uierklierweefsel is opvallend. 'Daarbij was niet alleen de hoeveelheid klierweefsel veel groter, maar het was ook nog eens van betere kwaliteit door een groter aandeel functionele cellen', licht Berends toe.

Eerder onderzoek had al laten zien dat de ontwikkeling van organen en uierweefsel alleen kan worden gestimuleerd in de eerste acht weken. Het voerniveau na spenen heeft bijvoorbeeld geen enkele invloed meer op de hoeveelheid kliercellen.

	gemiddeld	hoog
melkpoeder (g/dag)	600	1300
geboortegewicht (kg)	39,2	39,7
gewicht na 54 dagen (kg)	61,0	83,2
groei (g per dag)	390	820
gewicht lever (g)	1.350	2.350
gewicht nieren (g)	184	320
uier(klier)weefsel (g)	75	338

Tabel 4 – Ontwikkeling van kalveren op een gemiddeld en een hoog voerniveau (bron: Trouw Nutrition)

'We vermoeden dat de betere ontwikkeling van organen en uierweefsel een belangrijke verklaring is voor het feit dat jonge kalveren die hard worden gevoerd later tot betere prestaties komen. Maar we zijn dat nog verder aan het onderzoeken', vertelt Berends. Vooralsnog biedt

PROFESSIONELE JONGVEEOPFOK: STRAKKE PROTOCOLLEN EN GOEDE COMMUNICATIE

Jantinus Hepping (foto links) heeft in Spier in vof met zijn vrouw een melkveebedrijf met 130 koeien die worden gemolken door robots. Tot 2003 was het jongvee met de melkkoeien gehuisvest in één stal. 'We wilden in deze stal meer koeien gaan melken, maar dat zou betekenen dat we voor het jongvee moesten bouwen', vertelt de veehouder. 'We besloten om de opfok eerst uit te besteden, ook omdat we krap zaten in arbeid en grond.'

Een nieuwe jongveestal is er nooit gekomen. 'Het bevalt ons goed zo', geeft Hepping aan. Sinds 2010 werkt de melkveehouder samen met jongveeopfokker **Corné Selles** (foto rechts) in Beilen, waar hij gemiddeld zo'n 75 dieren heeft ondergebracht. Selles nam in 2009 afscheid van zijn melkkoeien om zich op zijn 31 hectare grote bedrijf te specialiseren in de

opfok van jongvee. Met zijn eigen balenpers verricht hij daarnaast ook loonwerk. Bovendien verhuurt hij zich als zzp'er.

Gemiddeld heeft de opfokker 160 dieren op stal die op dit moment afkomstig zijn van drie verschillende veehouders. Deze blijven eigenaar van hun vee en betalen Selles een vaste vergoeding per dier per dag. In een contract zijn afspraken gemaakt over de verdeling van risico's. De opfokker werkt volgens vaste protocollen. 'We willen vaarzen afleveren die op een leeftijd van twee jaar afkalven en bij de veehouders naar tevredenheid produceren', formuleert Selles zijn doel. Een goede communicatie is daarbij volgens hem heel belangrijk. 'De veehouders komen regelmatig kijken en als er belangrijke beslissingen genomen worden, dan doen we dat altijd in overleg.'

het onderzoek volgens haar alle aanleiding om veehouders te adviseren om veel aandacht te besteden aan de verzorging en voeding van de jonge kalveren. 'Deze investering verdient zich dubbel en dwars terug door een jongere afkalfleeftijd en een hogere levensproductie.'

'Op ons proefbedrijf voerden we probleemloos acht liter melk in twee voerbeurten', vertelt de onderzoekster. 'Nog mooier is het om deze hoeveelheid te verdelen in porties, bijvoorbeeld via een drinkautomaat. Uit onderzoek is gebleken dat vaker voeren een duidelijk positief effect heeft op de benutting van voedingsstoffen. Met andere woorden: kalveren groeien harder op dezelfde hoeveelheid melkpoeder.'

jong afkalven, gemiddeld één pink per tien melkkoeien minder rond, ondanks een iets hoger vervangingspercentage.

De prestaties van de vaarzen die jong kalven, doen zeker niet onder voor die van de dieren die op latere leeftijd aan de melk komen, blijkt uit de cijfers. De gemiddelde melkproductie van de koeien is aanzienlijk hoger op de bedrijven met een lage afkalfleeftijd, al spelen hierbij natuurlijk ook andere factoren een rol. Ook in de levensproductie onderscheiden de bedrijven met jonge vaarzen zich positief van de bedrijven met oudere vaarzen.

Vervangingspercentage leidend

Uiteindelijk is het saldo per koe 140 euro hoger in de groep bedrijven die een twee maanden lagere afkalfleeftijd weet te realiseren. 'Deze cijfers zijn gebaseerd op de resultaten van het jaar 2013', geeft Van Dijk aan. 'De winst van een verlaging van de afkalfleeftijd zal nu nog groter zijn', verwacht hij. 'Melkquotum vormt geen beperking meer voor de productie en grond- en voerprijzen zijn verder opgelopen.'

'Structureel minder jongvee opfokken is financieel vaak heel aantrekkelijk', geeft Boeren aan. 'Als er tot nu toe altijd een overschot was aan vaarzen, is deze maat-

	externe opfok	eigen opfok
aantal bedrijven	305	2911
oppervlakte (hectare)	55	53
gemiddeld aantal koeien	102	91
jongvee per tien melkkoeien	4,93	7,41
totale melkproductie (kg)	897.172	806.025
saldo per koe (euro)	2.183	2.350
aantal vak	1,84	1,82
saldo per vak (euro)	121.014	117.500

Tabel 3 – Resultaten bedrijven met en zonder eigen jongveeopfok, gemiddeld in de jaren 2011 tot en met 2013 (bron: Flynth)

regel gemakkelijk uit te voeren door minder kalveren aan te houden. Maar als alle vaarzen nodig waren om de uitstoot van koeien op te vangen, zal eerst gewerkt moeten worden aan verlaging van het vervangingspercentage. Tot op zekere hoogte dwingt een beperkte instroom om zuinig te zijn op de koeien. Maar drastisch verlagen van het vervangingspercentage lukt vaak niet zonder ingrijpende maatregelen op andere onderdelen van de bedrijfsvoering.'

Uitbesteden loont

Ongeveer tien procent van de veehouders die boekhouden bij Flynth, besteedt de opfok geheel of gedeeltelijk uit. Het aan-

EERSTE ZORG BIJ VEEHOUDER

**10-20
DAGEN**

De eerste tien tot twintig dagen van de opfok verblijven de dieren nog op het bedrijf van Hepping. 'De zorg voor de kalfjes begint al bij de droge koeien, die we enten tegen het rota-coronavirus voor meer antistoffen in de biest', legt de melkveehouder uit. Kalkoeien gaan vlot na het kalven door de robot om direct biest te hebben. 'De eerste keer help ik de kalfjes met drinken, maar daarna weten ze meestal de speen zelf wel te vinden. Dan hoef ik er alleen nog maar voor te zorgen dat de speenemmer vol blijft. Zo kunnen ze onbeperkt drinken', legt de veehouder zijn beleid uit. Alle biest van ten minste vier melkmalen voert Hepping op, daarna schakelt hij over op twee keer per dag drie liter kunstmelk.

WENNEN OP OPFOKBEDRIJF

**2-4
WEEKEN**

Hepping brengt de kalfjes zelf naar Selles, waarbij hij ervoor zorgt dat ze niet met een volle maag op transport gaan. Bij de opfokker verblijven de nieuwelingen de eerste twee weken in een groepsiglo, samen met de jonge kalfjes van een collega-veehouder. Voor de derde veehouder verzorgt Selles de opfok pas vanaf een leeftijd van negen maanden. 'Niet altijd prettig voor de boer, maar wel goed voor de dieren', noemt Selles de huisvesting in de buitenlucht. 'De verplaatsing is voor de jonge kalveren een moment van stress, net als de kennismaking met de dieren van het andere bedrijf. De weerstand staat dan onder druk. In de frisse lucht is de besmettingsdruk laag, waardoor ze deze periode goed doorkomen en gezond naar de drinkautomaat gaan', zo geeft hij aan.

Hogere kosten maken in de opfokperiode vertaalt zich niet in meetbaar beter presterende vaarzen

Opfokkosten vormen kwart van productiekostprijs

De kosten voor de opfok van jongvee bepalen gemiddeld voor meer dan een kwart de kostprijs van een liter melk. Dit is een van de opvallende conclusies uit een recente studie van het Vlaamse Departement Landbouw en Visserij. De onderzoekers analyseerden data van ruim tachtig melkveehouders die zelf hun jongvee opfokten, over de jaren 2009 tot en met 2012. Gedurende deze jaren namen de opfokkosten met meer dan 25 procent toe tot gemiddeld ruim 1600 euro per afgekalfde vaars in 2012. Dit bedrag is exclusief de kosten voor eigen arbeid. De berekende levensproductie op de bedrijven is vastgesteld op 27.665 li-

ter melk. Daarmee komt de 'afschrijving' van de opfokkosten uit op 5,82 eurocent per liter melk. Dit is bijna een kwart van de totale productiekostprijs in 2012 die door dezelfde onderzoekers werd vastgesteld op 23,7 eurocent per liter.

De verschillen in opfokkosten per liter melk tussen bedrijven zijn groot. Dit kan enerzijds verklaard worden uit het maken van minder kosten in de opfokperiode. Ruim twintig procent van de veehouders in deze studie lukt het om voor minder dan 1250 euro een vaars op te fokken, een kleine twintig procent investeert meer dan 2000 euro per dier.

Anderzijds smeren de beter presterende bedrijven de opfokkosten uit over een hogere levensproductie. De vijftig procent bedrijven met de hoogste kostprijs voor jongveeopfok schreven per liter geproduceerde melk 8,96 cent af, terwijl de vijftig procent met de laagste kostprijs voor jongveeopfok maar ruim vier cent kwijt was.

Opvallend: er is in deze studie geen verschil gevonden in de technische prestaties van de melkkoeien tussen bedrijven met hoge en lage absolute opfokkosten. Met andere woorden: hogere kosten maken in de opfokperiode vertaalt zich niet in meetbaar beter presterende vaarzen.

MELK UIT DRINKAUTOMAAT

**4-11
WEKEN**

Op een leeftijd van vier tot vijf weken verhuizen de kalveren naar een mechanisch geventileerde stal. Hier krijgen ze melk via een drinkautomaat, maar Selles beperkt het aantal voerbeurten tot twee per dag. 'Zo voorkom ik onrust en stimuleer ik de kalfjes om ook kalverbrok en wat ruwvoer op te nemen', legt de opfokker uit. 'Dit zorgt ervoor dat de dieren goed doorgroeien na het spenen', zo is zijn ervaring. Afhankelijk van de ontwikkeling van het kalf kiest Selles voor één van de drie standaard voerschema's. 'Mijn doel is om op een leeftijd van tien tot elf weken uniforme kalveren af te spenen', geeft de opfokker aan. Hiermee ligt de speenleeftijd op het opfokbedrijf iets hoger dan op de meeste melkveebedrijven.

MAXIMALE JEUGDGROEI

**3-9
MAANDEN**

Na het spenen blijven de kalveren nog enkele dagen in hun vertrouwde omgeving, omdat Selles niet te veel veranderingen tegelijk door wil doorvoeren. Daarna schuift de opfokker ze door. Tot een leeftijd van ongeveer negen maanden is het voerregime gericht op het realiseren van een maximale jeugdgroei. De dieren krijgen volop jongveebrok, tot wel vier kilo per dier per dag. Als ruwvoer verstrekt Selles naast wat hooi vooral gesneden stro. 'Dit is schoon en constant van kwaliteit. Zo realiseer ik een uniforme groei', motiveert hij zijn keuze. Pas aan het eind van de brokperiode schakelt de opfokker geleidelijk over op graskuil als ruwvoer. De brokgift wordt in de laatste paar weken geleidelijk afgebouwd.

tal stuks jongvee op deze bedrijven draagt gemiddeld 4,93 stuks per tien melkkoeien, tegen 7,41 op de bedrijven die zelf de gehele opfok verzorgen. De belangrijkste verschillen tussen de bedrijven zijn weergegeven in tabel 3. De cijfers zijn gemiddelden van de jaren 2011, 2012 en 2013. 'Verschillen in technische prestaties van de dieren zijn er nauwelijks', constateert Henk van Dijk. De leeftijd bij eerste keer afkalven is op beide typen bedrijven ongeveer 26 maanden, de melkproductie per koe is vergelijkbaar en ook de gerealiseerde levensproductie ontloopt elkaar weinig. Wel lijkt het vervangingspercentage op de bedrijven die hun jongvee deels extern laten opfokken, iets hoger (28,8 tegenover 26,2 procent). Door een deel van het jongvee elders onder te brengen creëren de ondernemers ruimte voor extra koeien. 'Terwijl de bedrijven gemiddeld slechts twee hectare groter zijn, melken de veehouders met externe opfok elf koeien meer die ruim 90.000 kilo melk produceren. Dit realiseren ze met dezelfde inzet van arbeid', geeft Van Dijk aan. De externe opfok kost gemiddeld 127 euro per koe. Dit vertaalt zich in een lager koersaldo. 'Toch kan uitbesteden van de opfok financieel interessant zijn', stelt

Van Dijk vast. 'Door per arbeidskracht meer liters melk te produceren realiseren de veehouders die de opfok deels uit handen geven, een duidelijk hogere beloning voor hun arbeid.'

DLV-adviseur Boeren stelt vast dat in de afweging om de opfok van het jongvee wel of niet uit te besteden, stalruimte een belangrijke rol speelt. 'Op het moment dat voor jongvee gebouwd moet worden, is het financieel vaak aantrekkelijker om het elders onder te brengen.'

Lat ligt hoger

Kennelijk accepteerden veel veehouders tot nu toe dat de opfok niet optimaal verloopt, concluderen dierenartsen en jongveespecialisten Siert Jan Boersema en Aagje Kramer uit de cijfers van de laatste jaren. Ook zij signaleren echter een kentering. 'Veehouders gaan kritischer kijken naar het jongvee op hun bedrijf', merkt Kramer. 'Dit betekent dat ze enerzijds selectiever worden in de kalveren die ze aanhouden, en anderzijds de lat hoger leggen als het gaat om de kwaliteit van de opfok.'

Met hun adviesbureau JongveeCoach ondersteunen Boersema en Kramer veehouders en adviseurs met specialistische kennis over het opfoktraject van nuchter kalf

tot verse vaars. 'Er zijn ook in de jongvee-opfok meerder wegen die naar Rome leiden, maar verbeteringen realiseren begint altijd met doelen stellen, meten en werken volgens vaste protocollen', heeft Boersema ervaren. 'Veehouders die dit goed in de vingers hebben, houden de kosten in de hand en worden beloond met vaarzen die probleemloos afkalven en vlot produceren op een leeftijd van 24 maanden. Meer aandacht besteden aan het jongvee blijkt vaak echt een goede investering.'

Groei zelden optimaal

De grootste winst in de opfok kan volgens de specialisten worden geboekt in de eerste levensweken van het kalf. 'Een goede streefwaarde is een verdubbeling van het geboortegewicht op twee maanden leeftijd', geeft Kramer aan. Dit betekent dat de kalveren in deze periode gemiddeld 850 tot 900 gram per dag moeten groeien. 'In een studentenonderzoek op praktijkbedrijven, dat we vanuit onze praktijk hebben begeleid, bleek deze optimale groei vrijwel nooit structureel gerealiseerd te worden', vertelt Boersema. 'Gemiddeld kwamen we uit op ongeveer 500 gram per dag met een variatie van 200 tot 800 gram.'

LEREN WEIDEN

**9-13
MAANDEN**

In welke leeftijdsfase de pinken buiten lopen, is afhankelijk van het seizoen waarin ze worden geboren, maar alle dieren krijgen tijdens de opfok weidegang. 'Ze leren draad kennen en grazen, bouwen weerstand op tegen wormen en het is goed voor hun ontwikkeling', vindt de opfokker. 'Het is daarbij wel belangrijk dat de dieren om de vier weken schoon etgroen beschikbaar hebben. Dit betekent dat ik in het weideseizoen vaak druk ben met draadjes zetten en hoekjes maaien', vertelt hij. Rond de leeftijd van een jaar krijgen de pinken een enting tegen bvd. 'Beschouw dit maar als een verzekeringspremie', geeft Selles aan. 'Dragers komen hier niet binnen, want de veehouders testen alle kalveren met een oorbipt.'

INSEMINEREN OP ONTWIKKELING

**13-16
MAANDEN**

Om controle te houden op de tochtigheid van de dekrijpe pinken voorziet Selles ze van activiteitsmeters. Vanaf een leeftijd van veertien maanden start hij met insemineren, mits de dieren voldoende maat hebben. Bij een inseminatiegetal van 1,4 kalfte het overgrote deel van de vaarzen dan tussen de 23 en 25 maanden leeftijd af. Het voerhek is bij het bepalen van de schofthoogte een mooi referentiepunt. 'Bij twijfel meet ik de borstomvang', geeft de opfokker aan. 'Als die meer is dan 170 centimeter, zijn de dieren voldoende ontwikkeld om geïnsemineerd te worden.' Overigens stelt Selles het drachtig maken van de dieren ook niet eindeloos uit. Voor de zestiende maand worden ze altijd geïnsemineerd. 'Anders is de kans groot dat ze te vet afkalven', weet hij.

Zelf rekenen met Jonkos

Om veehouders te ondersteunen bij het nemen van strategische beslissingen ten aanzien van de opfok van jongvee hebben Wageningen UR, DLV Adviesgroep en de faculteit Diergeneeskunde het online rekenprogramma Jonkos ontwikkeld.

Het programma Jonkos kan werken met vaste normen, maar er zijn veel mogelijkheden om bedrijfsspecifieke kengetallen in te voeren. Zo is het ook mogelijk om daarnaast verschillende strategieën door te rekenen.

Er is een versie van Jonkos beschikbaar voor melkveehouders en een versie waarmee gespecialiseerde opfokbedrijven hun vergoeding kunnen berekenen.

➔ Jonkos is te downloaden op:
verantwoordeveehouderij.nl/show/jonkos-1.htm

Werken volgens protocollen helpt om de gewenste doelstellingen te realiseren, weten de jongveecoaches. En dat begint al met een vaste werkwijze voor het voeren van zo veel mogelijk biest in de eerste uren na de geboorte. 'Dat biest van levensbelang is voor de opbouw van immuniteit weet elke veehouder. Maar dat in de eerste melk ook tal van andere stoffen zitten die de groei van het kalf bevorderen, is veel minder bekend', merkt Kramer. 'Veel van deze stoffen worden ook het meest effectief opgenomen op de eerste levensdag. Het belang van een goede biestversteking kan dan ook niet vaak genoeg benadrukt worden', vindt ze. En daarbij telt wat haar betreft niet alleen de hoeveelheid, maar ook de kwaliteit van de biest. Deze is te beïnvloeden via de voeding van de hoogdrachtige koeien en goed meten. Dit kan met de bekende 'dobber', maar er zijn nu ook eenvoudige refractometers op de markt die een meer nauwkeurige en betrouwbare uitslag geven.

Jeugdgroei benutten

Beknibbelen op de voerkosten in de eerste levensweken is ongewenst volgens de jongveespecialisten. 'Wij adviseren bijvoorbeeld altijd om een poeder te gebruiken met een hoog aandeel melkbestand-

delen en minstens 22 procent eiwit, ook al is die luxere poeder duurder. Hoogwaardig melkpoeder sluit beter aan op de behoefte van de jonge kalveren en ze groeien er dan ook veel harder op', is de ervaring van Boersema.

Boersema rekent verder voor dat veel opfokschemas onvoldoende toereikend zijn voor het realiseren van de gewenste groei. 'Standardschema's gaan vaak uit van 6 liter melk met 125 gram poeder per liter. Bij een theoretische voederconversie van 80 procent kunnen de kalveren op dit rantsoen maximaal nog geen 600 gram per dag groeien', aldus de dierenarts. Bij een mengverhouding van 150 gram op een liter kan dagelijks al 150 gram poeder meer worden verstrekt bij dezelfde melkgift. Meer liters voeren is een andere mogelijkheid om de potentiële jeugdgroei beter te benutten.

Ook in de periode tussen spenen en puberteit kunnen kalveren volgens de specialisten niet hard genoeg groeien. In deze fase moet een gewichtstoename van 700 gram per dag gerealiseerd worden om op 14 maanden te kunnen starten met insemineren bij een gewicht van minstens 350 kilo en een borstomvang van meer dan 165 centimeter.

Dit betekent dat het volgens Boersema en

Kramer zinvol is om tot tien tot twaalf maanden leeftijd een jongveebrok te voeren met voldoende zetmeel voor ontwikkeling van de penspappillen en een eiwitpercentage van 17 tot 18 procent. Daarna kunnen de dieren zich goed redden op ruwvoer, aangevuld met mineralen. 'Maar ook hierbij is het wel van belang dat er bewust wordt gevoerd', geeft Kramer aan. 'Rantsoenen voor jongvee worden nog lang niet altijd doorgerekend, maar dat is wel een must om gezonde vaarzen op een leeftijd van 23,5 tot 24 maanden met voldoende ontwikkeling af te laten kalven.'

Metten motiveert

Het valt de dierenartsen op dat veehouders vaak geen idee hebben hoe hard het jongvee groeit. 'Er is vrijwel niemand die de dieren structureel weegt of meet', stelt Boersema vast. Hij ziet het als een van de missies van het adviesbureau om daar verandering in te brengen. 'De ontwikkeling van de dieren regelmatig meten hoeft niet veel tijd te kosten, maar geeft wel veel inzicht', vindt hij. 'Het blijkt vaak heel motiverend te werken als veehouders het effect zien van hun inspanningen om de jongveeopfok op een hoger plan te brengen.' |

VERVETTING VOORKOMEN

**16-22
MAANDEN**

Elke vier weken heeft Selles een afspraak met de dierenarts, onder andere voor drachtigheidsonderzoek. Drachtige pinken schuiven door naar de laatste groep in de stal. Ook in deze fase van de opfok krijgen de dieren uitsluitend graskuil als ruwvoer, eventueel aangevuld met stro. 'Ik heb zelf een pers en al het gras gaat dan ook in balen', vertelt Selles. 'Hierdoor kan ik met een minimum aan verliezen de verschillende kwaliteiten tegelijk en gericht voeren aan verschillende groepen dieren.' Mais voert Selles niet meer. 'Maiskuil bevat te weinig eiwit, waardoor aanvulling met duur krachtvoer nodig is. Bovendien vervetten oudere pinken snel op een rantsoen met te veel zetmeel.'

STRESSVRIJ NAAR AFKALVEN

**22-24
MAANDEN**

Ongeveer twee maanden voor de verwachte kalfdatum brengt Selles de drachtige pinken weer naar Spier. Hier komen ze eerst in een aparte groep, maar ze krijgen het rantsoen van de droge koeien. 'Ik vind het belangrijk dat de dieren op tijd terugkomen', legt Hepping uit. 'Zo worden de stressmomenten gespreid en krijgen ze ruim de tijd om te wennen aan het stalmilieu.' Als de vaarzen beginnen te uieren, schuift de veehouder ze door naar de tweede groep droge koeien. Deze close-upgroep is voor in de stal gehuisvest, zodat Hepping er goed het oog op kan houden. Bovendien kunnen kalfkoeien en vaarzen vanuit deze groep rechtstreeks worden verplaatst naar een aangrenzend strohok. Zo ondervinden de dieren rondom het afkalven zo min mogelijk stress.

